

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum duo prædicta sint partes iustitiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Et non habentem etiam illi probabiliter creditur fides depofita, & non diftraftor depofiti ac per hoc committitur ei actus bonus, de his sperans, quod fiet ab illo. Hic creditur contra-rium & committitur actus bonus delictus ei, qui probabiliter ti-mentur facturus oppofitum. Et propterea hic commiffor particeps

QVAESTIO LXXIX.

De partibus integralibus iuftitiae, in quatuor articulis diuifa.

DEINDE confiderandum est de partibus integralibus iuftitiae, quae sunt bonum facere, & a malo declinare, & de vitis oppofitis. Circa quod quaeritur quatuor.

- ¶ Primo, Vtrum duo praedicta fint partes iuftitiae.
- ¶ Secundo, Vtrum transgreffio fit speciale peccatum.
- ¶ Tertio, Vtrum omiffio fit speciale peccatum.
- ¶ Quarto, De comparatione omiffionis ad transgreffionem,

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum, declinare a malo, & facere bonum, fint partes iuftitiae.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod declinare a malo, & facere bonum, non fint partes iuftitiae. Ad quamlibet enim virtutem pertinet facere bonum opus, & malum vitare: sed partes non excedunt totum. ergo declinare a malo, & facere bonum, non debent poni partes iuftitiae, quae est quaedam virtus fpecialis.

¶ 2 Praeterea Super illud Pfal. 33. Diuertere a malo, & facere bonum, dicit glo. Illud vitat culpam, fcilicet diuertere a malo, hoc meretur vitam, & palmam, fcilicet facere bonum: sed quilibet pars virtutis meretur palmam, & vitam. ergo declinare a malo non est pars iuftitiae.

¶ 3 Praeterea Quaecumque ira fe habent, quod vnum includitur in alio, non diftinguuntur ab inuicem, fcilicet partes alicuius totius: sed declinare a malo includitur in hoc, quod est facere bonum, nullus enim fimul facit bonum, & malum. ergo declinare a malo, & facere bonum, non funt partes iuftitiae.

SED CONTRA est, quod Aug. i. lib. de correptione & gratia ponit, ad iuftitiam legis pertinere, declinare a malo, & facere bonum.

RESPOND. Dicendum, quod si loquamur de bono, & malo i cõi, facere bonum, & vitare malum pertinet ad oem virtutem: & fm hoc non ponitur partes iuftitiae, nifi forte

A temperato facere intemperatum. Conftituta uero aequalitate a me potius me inuito corrumpere, ut patet cum reddendum iufti agrum iuum Ioanni, & alter iubet eundem agrum ab eo aufere dum. Corruptum. n. ille aequalitate, quam ego feci. Et hinc intenta ad propofitum differentia clara habetur. quod in alijs uirtutibus facere medium, & non corrumpere illud, idem est, fcilicet illuminatio cõmuni.

In iuftitia autem facere aequalitatem, & non corrumpere illam, diuerfa funt: quia aequalitas facta in rebus non conseruatur ex meo facere, quia non dependet a me: potest namque a multis alijs corrumpi. Quia ergo aliud est facere aequalitatem, & aliud est corrumpere aequalitatem factam a fe, uel ab alio, & hoc non habet locum in alijs uirtutibus: ideo facere bonum, & declinare a malo, quae haec important, afignantur fpecialiter iuftitiae, & non alijs uirtutibus. Et quia author non uidetur ex literae fuperficie fuper haec fe fundaffe differentia, ideo refpondendo ad obiefta dicitur, quod differentia ifta fecundum ueritatem non attenditur penes reffellum a termino a quo, puta, malo: & accessum ad terminum ad quem, puta, bonum: sed penes facere terminum ad quem, & non corrumpere illum. Et hoc expreffit litera, afignando, quare fpecialiter haec funt partes iuftitiae, ut patet in hac refponfione. Causa autem quare litera de alijs uirtutibus meminit accessum ad medium, & reffellum ab extremis, & hoc contrapofuit, ut apparet, uera differentia, quae est fecundum facere, & non corrumpere, fuit, quia author a notioribus docebat, & manifeftis. Manifeftum autem est, quod in alijs uirtutibus declinare a malo, & facere bonum communitur fummum pro reffellu ab extremis, & accessu ad medium. Et propterea oftendit, quod haec manifefta importata per has partes i alijs uirtutibus non funt duae partes. Et per opofitum est, quod illa quae manifefta importantur per eafdem partes in materia iuftitiae, funt duae partes: ita quod author

iuftitia accipiatur prout est omnis uirtus. Quamuis etiam iuftitia hoc modo accepta refpiciat quaedam rationem boni fpecielem, prout. fcilicet debitum in ordinem ad legem diuinam, uel humanam: sed iuftitia fecundum quod est fpecialis uirtus, refpicit bonum fub ratione debiti ad proximum. Et fecundum hoc ad iuftitiam fpecielem pertinet facere bonum fub ratione debiti in comparatione ad proximum, & vitare malum oppofitum. f. quod est nocium proximo. Ad iuftitiam uero generalem pertinet facere bonum debitum in ordine ad cõitatem, uel ad Deum, uel vitare malum oppofitum. Dicuntur autem haec duo partes iuftitiae generalis, uel fpecialis quafi integrales: quia utrumque eorum requiritur ad perfeftum actum iuftitiae. Ad iuftitiam pertinet aequalitate conftituere in his, quae funt ad alterum, ut ex fupradictis patet. Eiusdem autem conftitutum conferuare in his, quae funt ad alterum. Conftituit autem quis aequalitatem iuftitiae faciendū bonum, id est, reddendo alteri, quod ei debetur. Conferuat autem aequalitatem iuftitiae iam conftituta declinando a malo, id est, nullum nocumēti proximo inferendo.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod bonum, & malum hic accipiuntur fub quadam fpali ratione, per quam appropriantur iuftitiae. Iō tñ haec duo ponuntur partes iuftitiae: fcilicet aliq̄ propria rationem boni, & mali, non autem alicuius alterius uirtutis moralis: quia aliae uirtutes morales conftitunt circa paffiones, in quibus bonum facere, est uenire ad medium, quod est declinare ab extremis quafi a malis. Et fic in idē redit, quod ad alias uirtutes, facere bonum, & declinare a malo; sed iuftitia conftitit circa operationes, & res exteriores, in quibus aliud est facere aequalitate, & aliud est facta non corrumpere.

AD SECUNDUM dicendum, quod declinare a malo, fm quod ponit pars iuftitiae, non importat negationē purā, quod est non facere malum: hoc enim non meretur palmam, sed folum uitae poenā. Importat autem motū uoluntatis repudiātis malum, ut ipfum nomē declinationis oftendit: & hoc est meritōriū, praecipue quafi aliquis impugnatur, ut malū faciat, & refiftit.

Secunda Secunda s. Thomae. AA 2 primo

Super Quaestiones septuagintaquatuor articulo primo.

In q. 79. artic. 1. dubium occurrit circa rationem in responfione ad primum reddenda, quae declinare a malo, & facere bonum, fecundum aliquam propriam rationem boni, & mali ponuntur partes iuftitiae, & non ponuntur partes aliarum uirtutum, puta, fortitudinis, & temperantiae fecundum alias fpeciales rationes boni.

Rōn. litera est, quia in alijs uirtutibus in idem redit utrumque. In iuftitia autē aliud est aequalitatem facere, & aliud factam non corrumpere. Videtur autē haec ratio nulla, cum quia in ipfa iuftitia et in idem redit utrumque, nam idem est aequalitatem facere, & ab inaequalitate declinare, non minus ab extremis ad medium uenire: tñ quia fcilicet aliud est aequalitate facere, & aliud factam non corrumpere, ita aliud est medium inter paffiones conseruare, & aliud conftitutum medium non corrumpere. Et fic uadiq; ratio nititur.

Ad huius euidētiam sciendum est, quod inter aequalitatem circa quam uerfatur iuftitia, & mediū circa quod aliguntur uirtutes morales, haec est differentia, quod aequalitas est in rebus ipfis, medium autem intus in animis noftris. Et hinc fit ut conftitutum per alias uirtutes mediū a me, nullus alius poffit corrumpere. Nullus enim potest inuito ex

q. 58. artic. 2.

primo exclusit, quod importata per illas partes in materia aliam uirtutem, non sunt duae partes. Deinde, quod importata per easdem partes in materia iustitiae sunt duae partes, & non contrapositione in uirtute illa significata istis significatis. Et per hac patet solutio primae obiectionis, quia non penes illud posita est differentia: & secundae, quia penes illa posita est differentia. Et saluum est, quod id eadem ratio in iustitia, & aliis de facere, & non corrumpere constitutum, ut patet ex dictis.

¶ Super Quaestione septuagesimae nonae Articuli secundum.

In arti. 2. eiusdem quaest. 79. dubium occurrit simpliciter, & ad hominem, circa id quod dicitur in calce articuli, scilicet, quod omnis peccatum, omnino a transgressione distinguitur. Simpliciter quidem, quia omnis potest esse materialiter transgressio, ut patet cum quis non uult ire ad missam tempore debito. Ad hominem uero, quia author in corpore huius articuli dicit, quod omnes species peccatorum possunt esse materialiter transgressio, quia per quodlibet mortale homo transgreditur aliquod diuinum praecipuum. Si enim per quodlibet mortale homo transgreditur praecipuum diuinum, & omnis est peccatum mortale quandoque, ergo omnis est etiam transgressio, sicut alia peccata materialiter sunt transgressio, & non omnino distinguuntur a transgressione.

¶ Ad hoc dicitur, quod, ut patet in littera, transgressio formaliter est actus positus, quo quis uult non seruare legem, & directe contrariatur actui uoluntatis, quo quis uult seruare legem. Et quia hic actus, est actus iustitiae legalis extendens se ad opera omnium uirtutum, pro quanto uult quis non solum facere illa opera uirtutum absolute, sed uult ea facere, quia praecipua a lege diuina, uel naturali, uel humana: ideo actus contrarius, scilicet, non seruare legem, est actus iniustitiae generalis, seu legalis. Et iam extendere se quocumque potest ad omnia opera uirtutum, pro quanto potest quis non solum peccata absolute committere, sed potest etiam committere in odium legis. Et sic transgressio

AD TERTIVM dicendum, quod facere bonum est actus completius iustitiae, & quasi pars principalis eius. Declinare autem a malo est actus imperfectior, & secundaria pars eius: & ideo est quasi pars materialis, sine qua non potest esse pars formalis completa.

ARTICVLVS II.

Utrum transgressio sit speciale peccatum.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod transgressio non sit speciale peccatum. Nulla enim species ponitur in definitione generis: sed transgressio ponitur in communi definitione peccati. dicit enim Ambrosius, quod peccatum est transgressio legis diuinae. ergo transgressio non est species peccati.

¶ 2 Præter. Nulla species excedit suum genus: sed transgressio excedit peccatum, quia peccatum est dictum, uel factum, uel concupitum contra legem Dei, ut patet per Augustinum. contra Faustum: transgressio autem est etiam contra naturam, uel consuetudinem. ergo transgressio non est species peccati.

¶ 3 Præter. Nulla species continet sub se omnes partes, in quas diuiditur genus: sed peccatum transgressionis se extendit ad omnia uitia capitalia, & etiam ad peccata cordis, oris, & operis. ergo transgressio non est speciale peccatum.

SED CONTRA est, quia opponitur speciali uirtuti, scilicet iustitiae.

RESPON. Dicendum, quod nomen transgressionis a corporalibus moribus ad morales actus derivatum est. Dicitur autem aliquis secundum corporalem motum transgredi ex eo, quod graditur trans terminum sibi praefixum. Terminus autem praefigitur homini, ut ultra non transseat in moralibus per praecipuum negatum, & ideo transgressio proprie dicitur ex eo, quod aliquis agit aliquid contra praecipuum negatum, quod quidem materialiter potest esse commune in omnibus speciebus peccatorum, quia per quamlibet speciem peccati mor

distinguitur ab alijs peccatis, sicut una species peccati iustitiae legalis, ab inreuerentia, &c. Et sic patet, cum dicitur, secundum quod opponitur alio numero opposita alijs uirtutibus. Et quia uelle contra quod non uelimus: ideo transgressio, quae contra

talis, homo transgreditur aliquod praecipuum diuinum. Sed si accipitur formaliter. scilicet, si habet specialem rationem, quod est facere contra praecipuum negatum, sic est speciale, secundum dupliciter. Uno quidem modo, scilicet, si in quo opponitur ad genera peccatorum opposita alijs uirtutibus. Sicut, nam ad propriam rationem iustitiae legalis pertinet attendere debitum praecipuum ad propriam rationem transgressionis pertinet attendere contemptum praecipui. Alio modo, scilicet, si in quo distinguitur ab omissione, quae contrariatur praecipuo affirmatiuo.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut iustitia legalis est omnis uirtus subiecto, & quasi materialiter: ita etiam iniustitia legalis est materialiter omne peccatum. Et hoc modo peccatum diffinitur Ambrosio secundum scilicet rationem iniustitiae legalis.

AD SECUNDVM dicendum, quod inclinatio naturae pertinet ad praecipua legis naturalis: consuetudo etiam honesta habet uim praecipui, quia ut Augustinus dicit in epistola de ieiunio sabbathi: Mos populi Dei pro lege habendus est: ideo tam peccatum, quam transgressio potest esse contra consuetudinem honestam, & contra inclinationem naturalem.

AD TERTIVM dicendum, quod enumeratae species peccatorum possunt habere transgressionem non secundum proprias rationes, sed secundum quandam specialem rationem, ut dictum est. Peccatum autem omissionis omnino a transgressione distinguitur.

ARTICVLVS III.

Utrum omisio sit speciale peccatum.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod omisio non sit speciale peccatum. Omne enim peccatum aut est originale, aut actuale: sed omisio non est originale peccatum, quia non contrahit per originem: nec est actuale, quia potest esse absque omni actu, ut supra habitum est, cum de peccatis in communi ageretur. ergo omisio non est speciale peccatum.

¶ 2 Præter. Omne peccatum est vo-

ita quod ratio debiti formaliter cadit in rationem, ut est speciale peccatum, hoc est, formaliter ratio debiti ad solam iustitiam inter alias rationes peccati, ut patet in articulo 5. ad primum

Infra ar. 3. ad 3. Et arti. 4. ad 3.

Lib. de Paradiso ca. 8. parum ante med. to. 4.

Lib. 22. cap. 27. in prin. tom. 6.